Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27
1000 Ljubljana

Kratke analize

Socialna distanca, politična toleranca in diskriminacija

Marta Gregorčič in Urška Sodja

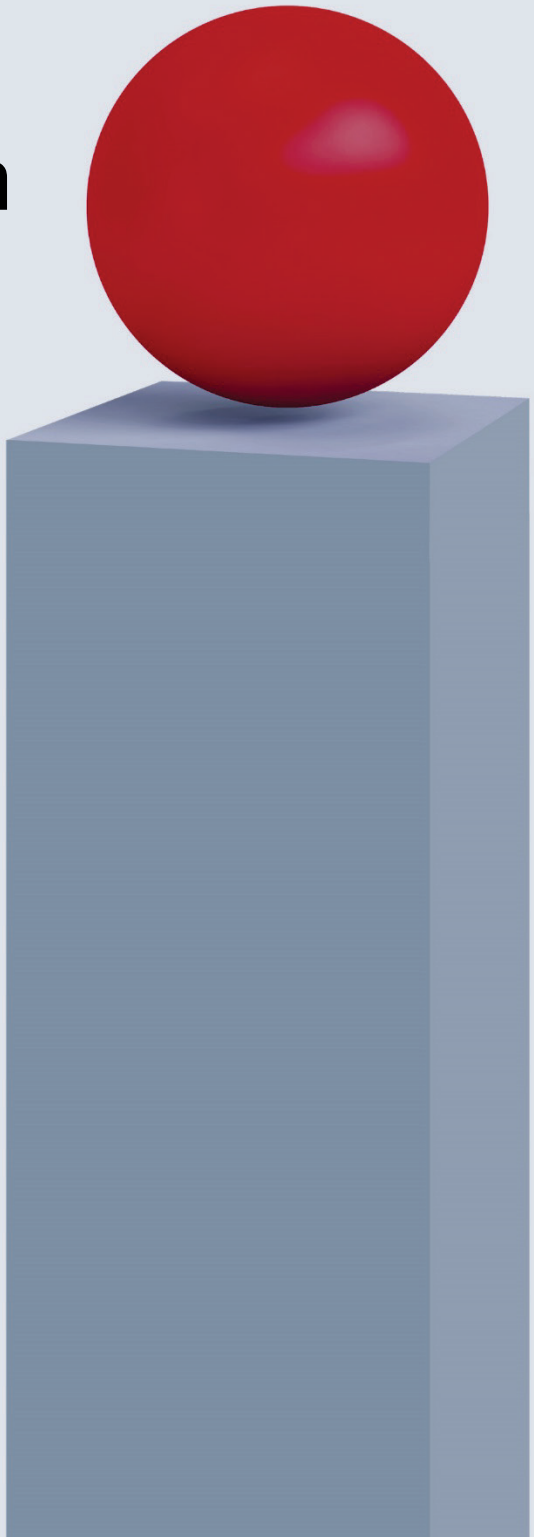

www.umar.gov.si

Zbirka Kratke analize

Socialna distanca, politična toleranca in diskriminacija

Izdajatelj:
Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27
1000 Ljubljana

Avtorici: dr. Marta Gregorčič in Urška Sodja

Tehnično urejanje: Mojca Bizjak

Ljubljana, avgust 2026

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 278860547
ISBN 978-961-6839-72-3 (PDF)

Spletna lokacija publikacije:
https://umar.gov.si/publikacije/kratke-analize/publikacija/socialna-distanca-politicna-toleranca-in-diskriminacija

Publikacija je brezplačna.

©2026, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Razmnoževanje publikacije ali njenih delov ni dovoljeno.
Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira.

Vsebina

Povzetek 1
1 Uvod 2
2 Socialna distanca in politična toleranca 3
3 Družbeni in pravni položaj najbolj izpostavljenih družbenih skupin v Sloveniji 7
3.1 LGBTIQ+ osebe 7
3.2 Romi 9
3.3 Priseljenci in tuji delavci 10
4 Diskriminacija 12
5 Sovražni govor 15
6 Zaključek 16
Priloga 17
Literatura in viri 21

Povzetek

V analizi prikazujemo socialno distanco, politično toleranco in diskriminacijo v Sloveniji ter položaj najbolj izpostavljenih družbenih skupin. Socialna distanca označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov ali skupin, da sprejemajo pripadnike drugih družbenih skupin v različne oblike socialne bližine in interakcije. Politična toleranca pa označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov, da politične in državljanske pravice priznajo tudi tistim skupinam, s katerimi se vsebinsko ne strinjajo ali jih osebno ne odobravajo. Analiza temelji predvsem na podatkih raziskave Eurobarometer iz leta 2023, ki omogoča primerjavo Slovenije z državami EU, ter na podatkih Slovenskega javnega mnenja, Zagovornika načela enakosti in drugih izbranih nacionalnih in mednarodnih virov.

Socialna distanca v Sloveniji je razmeroma velika in se v zadnjih letih ponovno povečuje, kar kaže na krepitev simbolnih in socialnih meja med posameznimi družbenimi skupinami ter omejeno pripravljenost za njihovo vključevanje v vsakdanje odnose. Socialna distanca je bila leta 2023 nad povprečjem EU, do leta 2025 pa se je do nekaterih skupin še povečala; Slovenija se uvršča med države z izrazitejšo distanco zlasti do Romov in LGBTIQ+ oseb. V daljšem časovnem obdobju se je najbolj povečala do Romov ter priseljencev in tujih delavcev, v zadnjem obdobju pa tudi do homoseksualnih oseb. Hkrati je politična toleranca razmeroma majhna in povezana z nizko stopnjo dejanskega ukrepanja proti diskriminaciji, kar kaže na razkorak med deklarativno podporo enakosti in konkretnim ravnanjem. V primerjavi z bolj odprtimi državami EU se Slovenija uvršča med države z nižjo stopnjo družbene odprtosti v javni, zasebni in intimni sferi, kar potrjuje povezanost med normativnim sprejemanjem raznolikosti in njenim udejanjanjem v praksi.

V zadnjih letih je bil dosežen določen napredek na področju enakosti in pravnega varstva LGBTIQ+ oseb, Romov in priseljencev, njihovo družbeno sprejemanje pa se poslabšuje. Večina stališč do LGBTIQ+ oseb je v zadnjih letih bolj negativnih, sovražni govor pa ostaja razširjen. Romska skupnost kljub posebnemu pravnemu okviru in ciljnim politikam za izboljšanje njihovega položaja ostaja med najbolj ranljivimi družbenimi skupinami, odnos do nje pa se poslabšuje. Največji izzivi so še vedno neustrezne bivanjske razmere, dostop do zdravstvenih storitev in segregacija v izobraževanju. Položaj priseljencev se izboljšuje pri dostopu do trga dela, izobraževanja in zaščite pred diskriminacijo, celovitejšo integracijo v družbo pa otežujejo strožji pogoji za stalno prebivanje in družinsko združitev, postopek pridobivanja državljanstva, pogosto težji dostop do zdravstvenih storitev ter omejene možnosti politične participacije. Čeprav državljani prepoznavajo njihov prispevek k slovenskemu gospodarstvu, prevladuje stališče, da bi bilo treba število priseljencev zmanjšati.

Izpostavljenost različnim oblikam diskriminacije se je leta 2023 v Sloveniji povečala, prepoznavanje in družbena zavzetost za njeno odpravljanje pa sta razmeroma majhna. V primerjavi z letom 2019 se je povečal delež prebivalcev, ki so doživeli diskriminacijo ali nadlegovanje (13 %), a ostal med manjšimi v EU. Najpogosteje so se posamezniki počutili diskriminirane zaradi starosti, spola in splošnega videza. Diskriminacija je bila najpogostejša na delovnem mestu in v javnem prostoru, v primerjavi s povprečjem EU pa je najbolj izstopala pri dostopu do zdravstvenih storitev. Izkušnje z diskriminacijo so pogosteje navajali pripadniki manjšinskih skupin. Prepoznavanje diskriminacije in družbena zavzetost za njeno odpravljanje sta razmeroma majhna, v porastu je tudi sovražni govor.

1 Uvod

Načeli enakosti in nediskriminacije sta v Sloveniji zagotovljeni z Ustavo Republike Slovenije in zakonodajo s področja varstva pred diskriminacijo, ki je usklajena s pravnim redom Evropske unije. Diskriminacija na različnih podlagah – kot so spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina – je prepovedana, njeno preprečevanje pa se zagotavlja z zakonodajnimi in institucionalnimi mehanizmi.

Cilj analize je oceniti socialno distanco, politično toleranco in diskriminacijo do najbolj izpostavljenih družbenih skupin v Sloveniji. Socialna distanca označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov ali skupin, da sprejemajo pripadnike drugih družbenih skupin v različne oblike socialne bližine in interakcije. Politična toleranca pa označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov, da politične in državljanske pravice priznajo tudi tistim skupinam, s katerimi se vsebinsko ne strinjajo ali jih osebno ne odobravajo. Analiza temelji predvsem na podatkih raziskave Eurobarometer iz leta 2023 (Discrimination in the European Union), ki omogoča primerjavo Slovenije z državami EU, ter na podatkih Slovenskega javnega mnenja, Zagovornika načela enakosti in drugih izbranih nacionalnih ter mednarodnih virov. V nadaljevanju najprej predstavimo socialno distanco in politično toleranco, nato položaj skupin, do katerih je socialna distanca največja, sledita še analiza diskriminacije ter pregled ugotovitev mednarodnih institucij o sovražnem govoru v Sloveniji.

2 Socialna distanca in politična toleranca

Socialna distanca označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov ali skupin, da sprejemajo pripadnike drugih družbenih skupin v različne oblike socialne bližine in interakcije. Nanaša se na normativno, simbolno ali čustveno oddaljenost med skupinami, ki se kaže v tem, kako blizu je posameznik pripravljen dopustiti »druge« – kot sosede, sodelavce, prijatelje, družinske člane ali partnerje. Socialna distanca ne meri diskriminatornega vedenja, temveč stopnjo pripravljenosti na vključevanje drugih v vsakdanje interakcije. Večja socialna distanca pomeni večjo zadržanost, izrazitejšo simbolno mejo med »mi« in »oni« ter večjo verjetnost družbenega izključevanja, manjša socialna distanca pa večjo odprtost, sprejemanje in socialno integracijo (Bogardus, 1933).

Politična toleranca označuje stopnjo pripravljenosti posameznikov, da politične in državljanske pravice priznajo tudi tistim skupinam, s katerimi se vsebinsko ne strinjajo ali jih osebno ne odobravajo. Ne predpostavlja pozitivnega odnosa ali čustvene naklonjenosti do teh skupin, temveč spoštovanje demokratičnega načela enakih pravic in svoboščin za vse. Ugotavlja stopnjo pluralistične demokracije, tj. možnosti soobstoja različnih vrednot, identitet in življenjskih slogov znotraj istega političnega prostora. Empirično merjenje politične tolerance zato ne ugotavlja, ali posameznik neko skupino podpira, temveč ali ji je pripravljen priznati temeljne pravice, kot sta svoboda izražanja ali enakost pred zakonom (Rawls, 1993; Sullivan idr., 1982).

Slika 1: V obdobju 2011–2025 se je najbolj povečala socialna distanca do Romov (levo), sprejemanje manjšinskih skupnosti je med najmanjšimi v EU (desno)

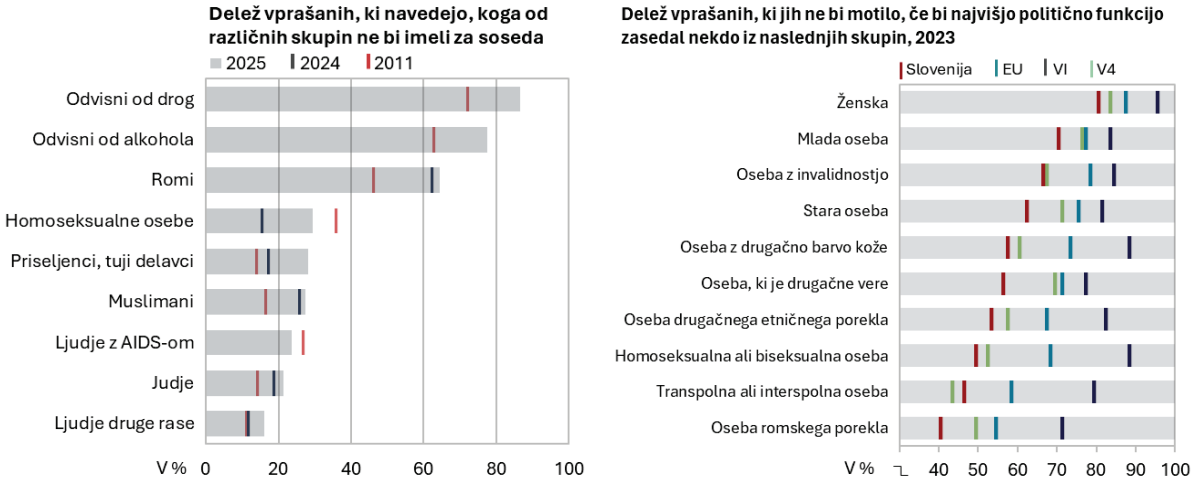

Vir: CJMMK (2025) in Eurobarometer (2023). Opomba k sliki levo zgoraj: Za leto 2024 ni podatkov za osebe, odvisne od drog ali/in alkohola, ter za osebe z AIDS-om. Opomba k desni sliki: Poleg povprečja EU je opravljena tudi primerjava z državami EU, ki imajo eno od najnižjih socialnih distanc: Nizozemska, Švedska, Danska in Finska (ki so hkrati tudi vodilne inovatorke). Kazalniki za skupine držav so izračunani kot netehtano povprečje.

Socialna distanca je bila v Sloveniji leta 2023 med največjimi v EU, po zadnjih podatkih iz leta 2025 pa se je še povečala. V preteklem desetletju se je postopno zmanjševala (CJMMK, 2025), v zadnjih letih pa se kaže vztrajna krepitev negativnih stališč do manjšinskih skupin (Slika 1 levo). Po podatkih Eurobarometra (2023) se je največja odprtost do sprejemanja drugih oseb in družbenih skupin pokazala na Nizozemskem, Švedskem in Irskem, najmanjša pa v Bolgariji in Romuniji. Slovenija se je po vseh kazalnikih uvrščala med države z razmeroma veliko socialno distanco, največje nesprejemanje pa se je kazalo do Romov in oseb iz skupine LGBTIQ+ (gl. prilogo).[1] Po podatkih raziskave Slovensko javno mnenje se je socialna distanca leta 2025 povečala do večine pripadnikov manjšinskih skupnosti (Slika 1 levo), najbolj do Romov, največja pa

[1] Lezbijke, geji, biseksualne, transspolne in interspolne osebe ter osebe z drugimi spolno nenormativnimi identitetami (Zagovornik načela enakosti, 2025a).

ostaja do oseb, odvisnih od drog in alkohola. V zadnjem letu je najbolj porasla do homoseksualnih oseb ter do priseljencev in tujih delavcev (CJMMK, 2025).

Slika 2: V Sloveniji se kaže večja socialna distanca do različnih družbenih skupin kot v povprečju EU in vodilnih inovatorkah, kar se odraža v večji zadržanosti ter izrazitejših simbolnih mejah med »mi« in »oni«

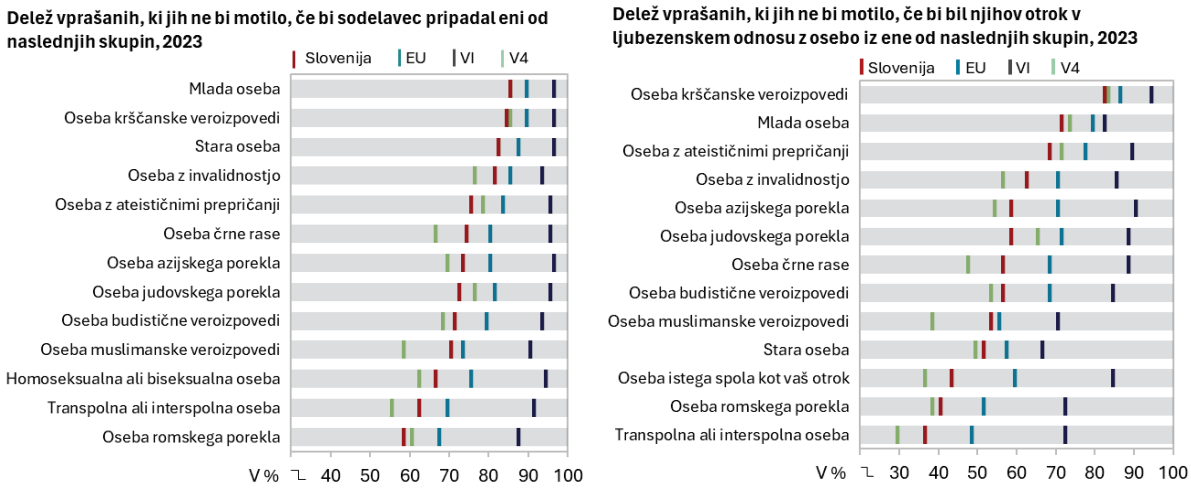

Vir: Eurobarometer (2023). Opomba: Poleg povprečja EU je opravljena tudi primerjava z državami EU, ki imajo eno od najnižjih socialnih distanc: Nizozemska, Švedska, Danska in Finska (ki so hkrati tudi vodilne inovatorke). Kazalniki za skupine držav so izračunani kot netehtano povprečje.

Slovenija se po vseh treh dimenzijah socialne distance (javna, zasebna in intimna sfera) uvršča med države s podpovprečnim sprejemanjem raznolikosti posameznikov in družbenih skupin. Regresijska analiza je potrdila strukturno povezanost socialne distance med javno in zasebno sfero (Habermas, 1989) oziroma da države z večjo odprtostjo v politični ter javni sferi praviloma izkazujejo tudi manjšo distanco v zasebnih in intimnih odnosih (Slika 3 levo). V skladu s teorijo socialne distance so rezultati analize[2] za Slovenijo pokazali nadpovprečno stopnjo socialne meje: položaj Slovenije v negativnem polju vseh treh dimenzij kaže, da je stopnja sprejemanja družbene raznolikosti v javni, zasebni in intimni sferi konsistentno nižja od povprečja analiziranih držav, kar nakazuje na relativno zadržan ter notranje skladen vzorec razmeroma velike socialne distance. V primerjavi z najbolj odprtimi severno- in zahodnoevropskimi državami se je v Sloveniji pokazala izrazitejša previdnost do etnične, verske ter spolne raznolikosti tako v javni kot zasebni sferi, zlasti pa v najintimnejših družbenih kontekstih (Slika 3 levo in priloga). Analiza je potrdila povezanost med formalno-normativnim sprejemanjem raznolikosti in njenim udejanjanjem v vsakdanjih praksah ter tudi selektivni vzorec strpnosti: najbolj negativna so bila stališča do Romov in oseb iz skupnosti LGBTIQ+. Ugotovitve kažejo na relativno trdne socialne meje in nepopolno ponotranjenje norm inkluzije,[3] saj se zadržana odprtost javne sfere prenaša tudi v vsakdanje prakse.

[2] Z regresijsko analizo smo želeli pokazati, ali države, ki izražajo večjo odprtost do manjšin v politični in javni sferi, izkazujejo tudi manjšo socialno distanco v zasebni in najbolj intimni družinski sferi. Regresijska analiza je potrdila povezanost javne in zasebne sfere.

[3] Inkluzija je proces krepitve zmožnosti, priložnosti in dostojanstva posameznikov in skupin, ki so zaradi svojih osebnih ali družbenih okoliščin v manj ugodnem položaju, z namenom njihovega polnega sodelovanja v gospodarskem, družbenem in političnem življenju (UN, 2016). Pojem je močno zasidran v pedagogiki, v javni upravi pa se inkluzija pogosto zamenjuje z izrazom vključenost. Zamenjevanje teh dveh pojmov lahko prikrije dejstvo, da formalna vključenost še ne pomeni enakih možnosti ali dejanske enakopravnosti.

Slika 3: Velika socialna distanca v javni in zasebni (ter intimni) sferi (levo); nizka politična toleranca in podpora ozaveščanju se zrcalita v majhnem ukrepanju proti diskriminaciji (desno)

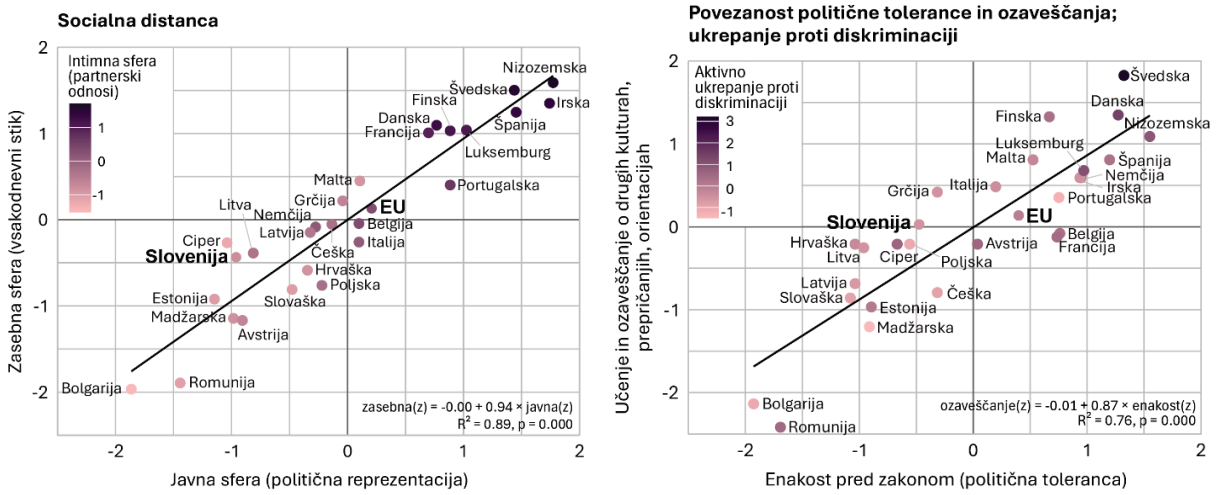

Vir: Eurobarometer (2023); preračuni UMAR; linearna regresijska analiza; za sliko levo je bilo uporabljenih 32 spremenljivk, za sliko desno 14 spremenljivk. EU je tehtano povprečje. Opomba k levi sliki: Os X prikazuje indeks odprtosti v javni sferi (odnos do politične reprezentacije manjšin), os Y indeks odprtosti v zasebni sferi (sprejemanje v vsakodnevnih socialnih stikih), barva točke pa prikazuje indeks intimne sfere (partnerski odnosi). Vsi indeksi so izračunani kot povprečje pripadajočih kazalnikov in standardizirani (z-vrednosti), zato vrednost 0 pomeni povprečje držav, pozitivne vrednosti višjo, negativne pa nižjo odprtost v primerjavi s povprečjem. Barvna skala prikazuje standardizirano povprečje intimne socialne distance, kjer višje (vijoličaste) vrednosti pomenijo večjo odprtost države glede intimnih odnosov v primerjavi s povprečjem vseh držav. Regresijska črta prikazuje linearno povezanost med javno in zasebno sfero. Opomba k desni sliki: Os X prikazuje standardizirani indeks podpore enakosti pred zakonom (politična toleranca), os Y standardizirani indeks podpore učenju in ozaveščanju o različnosti, barva pa standardizirani indeks aktivnega ukrepanja proti diskriminaciji (vijolična – države z najpogosteje izraženim ukrepanjem). Vrednost 0 pomeni povprečje analiziranih držav; vrednosti med −2 in 2 prikazujejo odstopanja v standardnih odklonih. Barvna skala prikazuje standardizirano povprečje intimne socialne distance, kjer višje vrednosti (vijolična) prikazujejo nadpovprečno ukrepanje proti diskriminaciji. Regresijska črta prikazuje linearno povezanost med enakostjo in ozaveščanjem.

V Sloveniji je skromna tudi politična toleranca, ki je med drugim povezana z majhnim ukrepanjem proti diskriminaciji. Analiza je pokazala močno in statistično značilno povezanost med podporo priznavanju enakosti manjšinskih skupnosti pred zakonom (politična toleranca) ter podporo ozaveščanju in izobraževanju o različnih kulturah, prepričanjih, spolnih usmerjenostih in spolnih identitetah med državami EU[4] (Slika 3 desno). Države, v katerih prebivalci dosledneje zagovarjajo enake pravice, npr. za skupnost LGBTIQ+ (vključno s porokami, posvojitvami, pravico do spremembe dokumentov itn.), izkazujejo večjo podporo vključevanju tovrstnih vsebin v šolske programe, kar lahko dolgoročno vodi v zmanjševanje predsodkov in večje sprejemanje različnosti. Poleg večje politične tolerance je v teh državah (zlasti na Švedskem in Danskem) zaznati tudi višjo raven aktivnega ukrepanja proti diskriminaciji, ki se kaže kot javno zagovarjanje žrtev, članstvo v organizacijah za človekove pravice ali opozarjanje na diskriminacijo na delovnem mestu. Predvsem za zahodno- in severnoevropske države velja, da normativna podpora pravni enakosti sovpada z večjo družbeno odprtostjo in večjo pripravljenostjo posameznikov za konkretno ukrepanje proti diskriminaciji. Slovenija po vseh treh vidikih družbene odprtosti znatno zaostaja za zahodno- in severnoevropskimi državami, najbolj po majhnem ukrepanju proti diskriminaciji in priznavanju enakosti pred zakonom. V vseh državah je stopnja ukrepanja proti diskriminaciji znatno nižja od stopnje deklarativne podpore enakosti pred zakonom in tudi od zaznave diskriminacije: v povprečju EU je politično toleranco v povprečju vseh kazalnikov izražalo 62 % vprašanih, diskriminacijo jih je zaznalo 21 %, ukrepalo pa le 9 %. V Sloveniji je politično toleranco izrazilo 47 % vprašanih, zaznavo diskriminacije 46 %, ukrepalo pa jih je le 7 %. Na Švedskem so bili rezultati bistveno boljši (83 %, 60 % in 22 %), tudi tam se je pokazal velik razkorak med splošnimi stališči do manjšinskih skupin in dejanskim vedenjem oziroma ukrepanjem proti diskriminaciji. Po indeksu ozaveščanja o drugih kulturah, prepričanjih, verah in orientacijah pa se je Slovenija uvrstila v povprečje obravnavanih držav, zato se na tem področju kaže največja možnost za

[4] Z regresijsko analizo smo želeli pokazati, ali države, ki izražajo višjo podporo enakosti pred zakonom (politična toleranca), hkrati izkazujejo tudi višjo podporo ozaveščanju o raznolikosti in večjo pripravljenost za osebno ukrepanje proti diskriminaciji.

aktivnosti v smeri krepitve politične tolerance, kar lahko vodi tudi v večjo zaznavo in aktivnejše odzivanje na diskriminacijo.

Kljub delnemu napredku na področju pravnega varstva in politik vključevanja v Sloveniji v zadnjih letih krepitev socialne distance in zmanjševanje politične tolerance do manjšinskih skupnosti kažeta razkorak med formalno enakostjo ter dejanskimi družbenimi praksami, kar ima pomembne posledice za družbeno kohezijo in dolgoročni razvoj. Pri osebah iz skupine LGBTIQ+ se ta razkorak odraža v bolj negativnih stališčih in razširjenem sovražnem govoru (gl. poglavje 5),[5] pri romski skupnosti v vztrajni socialni izključenosti, slabših bivalnih razmerah, omejenem dostopu do zdravstvenih storitev ter segregaciji v izobraževanju, pri priseljencih pa kljub izboljšanemu dostopu do trga dela v omejitvah pri integraciji, življenjskih pogojih, delavskih in socialnih pravicah ter drugem. Omejeno družbeno sprejemanje raznolikosti povečuje ranljivost manjšinskih skupin, tveganje diskriminacije in zmanjšuje možnosti njihovega vključevanja v družbo, hkrati pa slabi zaupanje ter sodelovanje v širši skupnosti. Zato preventivno delo na zmanjševanju socialne distance zahteva dolgoročno in celostno delovanje, ki poleg pravnih in institucionalnih ureditev vključuje tudi oblikovanje vključujočega javnega diskurza ter spodbujanje praks, ki krepijo družbeno povezanost. Prevladujoča stališča in vrednote v posamezni družbi se namreč oblikujejo dolgoročno skozi institucionalne ureditve, javne politike in prevladujoče politične ter medijske diskurze. Prav politična kultura ima zato pomembno vlogo pri ali normalizaciji izključevanja ali postopnem razgrajevanju socialne distance, saj s tem, koga vključuje, legitimira in simbolno priznava, neposredno vpliva na to, kako daleč so posamezniki v družbi pripravljeni iti v vsakdanjih in intimnih odnosih.

[5] ECRI (2025) ugotavlja razširjenost sovražnega govora, zaostrovanje javnega diskurza in pomanjkljivo zakonsko regulacijo sovražnega govora.

3 Družbeni in pravni položaj najbolj izpostavljenih družbenih skupin v Sloveniji

3.1 LGBTIQ+ osebe

V zadnjem desetletju so bile sprejete nekatere pomembne spremembe zakonodaje o pravicah LGBTIQ+ oseb,[6] vendar se njihovo družbeno sprejemanje ni bistveno izboljšalo. Slovenija se uvršča med države z zmerno razvito pravno in politično zaščito pravic LGBTIQ+ oseb.[7] Najvišje vrednosti dosega na področjih delovanja civilne družbe in družinskih pravic, najnižje pa na področjih kaznivih dejanj iz sovraštva in sovražnega govora ter telesne integritete interspolnih oseb. Tudi Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) ugotavlja, da je sovražni govor proti skupnosti LGBTIQ+ v Sloveniji še vedno razširjen, opozarja pa tudi na pomanjkljivo zakonodajo o pravicah transspolnih in interspolnih oseb.[8] ECRI (2025) je pozitivno ocenila pobudo za pripravo nacionalne strategije za enakost LGBTIQ+ oseb. Indeks enakosti LGBTIQ+ oseb[9] kaže, da je Slovenija država s precejšnjim razkorakom med pravnim in družbenim vidikom enakosti LGBTIQ+ oseb (Slika 4). Po podatkih raziskave FRA iz leta 2023 je le 38 % anketiranih odkrito govorilo o svoji pripadnosti LGBTIQ+ (EU: 51 %),[10] približno tretjina pa jih je menila, da so se v zadnjih petih letih predsodki in nestrpnost do LGBTIQ+ oseb povečali. Podatki raziskave Eurobarometer (2023) kažejo, da je večina stališč do LGBTIQ+ oseb bolj negativnih kot leta 2019 in kot so v povprečju EU (Slika 5). Po podatkih SJM pa je delež anketiranih, ki so jim poroke istospolnih partnerjev sprejemljive, v letu 2025 znašal 51 %, kar je najmanjši delež po letu 2009 (CJMMK, 2025).

[6] Npr. leta 2016 sprejet Zakon o partnerski zvezi, leta 2022 odpravljena prepoved darovanja krvi za moške, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM), leta 2023 sprejet Družinski zakonik v skladu z odločbama Ustavnega sodišča, ki so izenačile položaj razno in istospolnih partnerjev, leta 2025 sprejeta novela zakona o oploditvi z biomedicinsko pomočjo, s katero so dostop do postopka omogočili tudi samskim in lezbičnim ženskam.

[7] ILGA-Europe (2025) vsako leto pripravi Rainbow Europe Index, ki meri pravni in politični položaj LGBTIQ+ oseb v državah. Na lestvici od 0 % do 100 % (polna enakost) je Slovenija dosegla 50,29 % (EU: 51,13 %), kar jo uvršča na 17. mesto med državami EU.

[8] Transspolne osebe morajo za pravno priznanje spola še vedno predložiti diagnozo o duševnem zdravju, na mladih interseksualnih otrocih pa se še vedno izvajajo medicinsko nepotrebne operacije (ECRI, 2025).

[9] Indeks enakosti Equaldex (LGBT Equality Index) ocenjuje stopnjo pravne in družbene enakosti LGBTIQ+ oseb v državah. Sestavljen je iz ocene pravnega statusa in zaščite LGBTIQ+ oseb (Legal Index) ter ocene javnega mnenja in družbenega sprejema LGBTIQ+ oseb (Public Opinion Index). Vrednosti so med 0 in 100, kjer 100 pomeni najvišjo stopnjo enakosti. Slovenija se uvršča na 17. mesto med državami EU in na 41. mesto med 197 državami sveta (Equaldex, 2025).

[10] Prav tako jih je 58 % navedlo, da se pogosto ali vedno izogiba držanju za roke s partnerjem istega spola (EU: 53 %) (FRA, 2024).

Slika 4: Slovenija se uvršča med države z zmerno razvito pravno in politično zaščito pravic LGBTIQ+ oseb (levo), indeks enakosti pa kaže razmeroma visoko raven pravne zaščite, a še vedno nižjo stopnjo družbenega sprejemanja LGBTIQ+ oseb (desno)

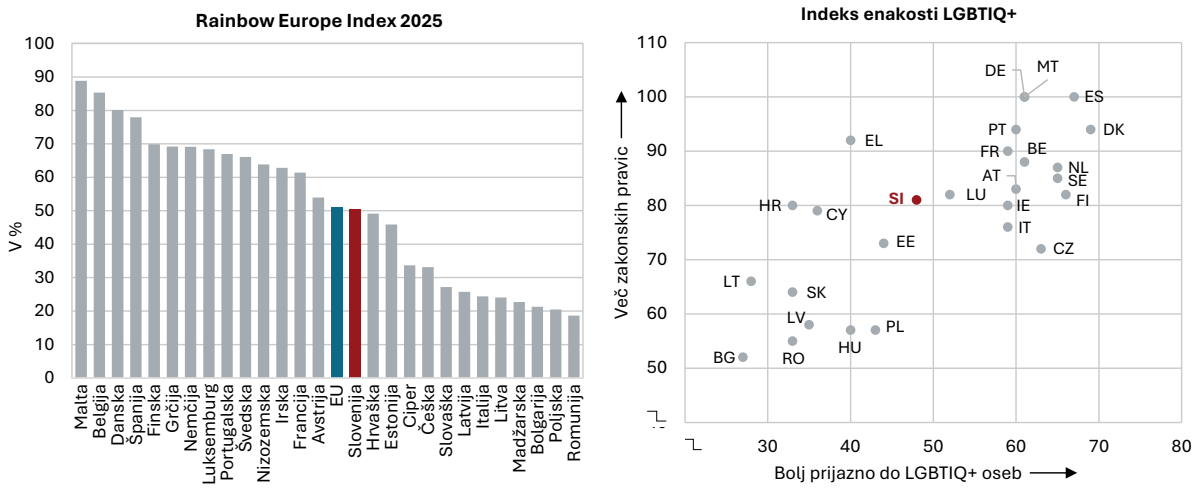

Vir: ILGA-Europe (2025) in Equaldex (2025).

Slika 5: Stališča do LGBTIQ+ oseb so bolj negativna kot v povprečju EU

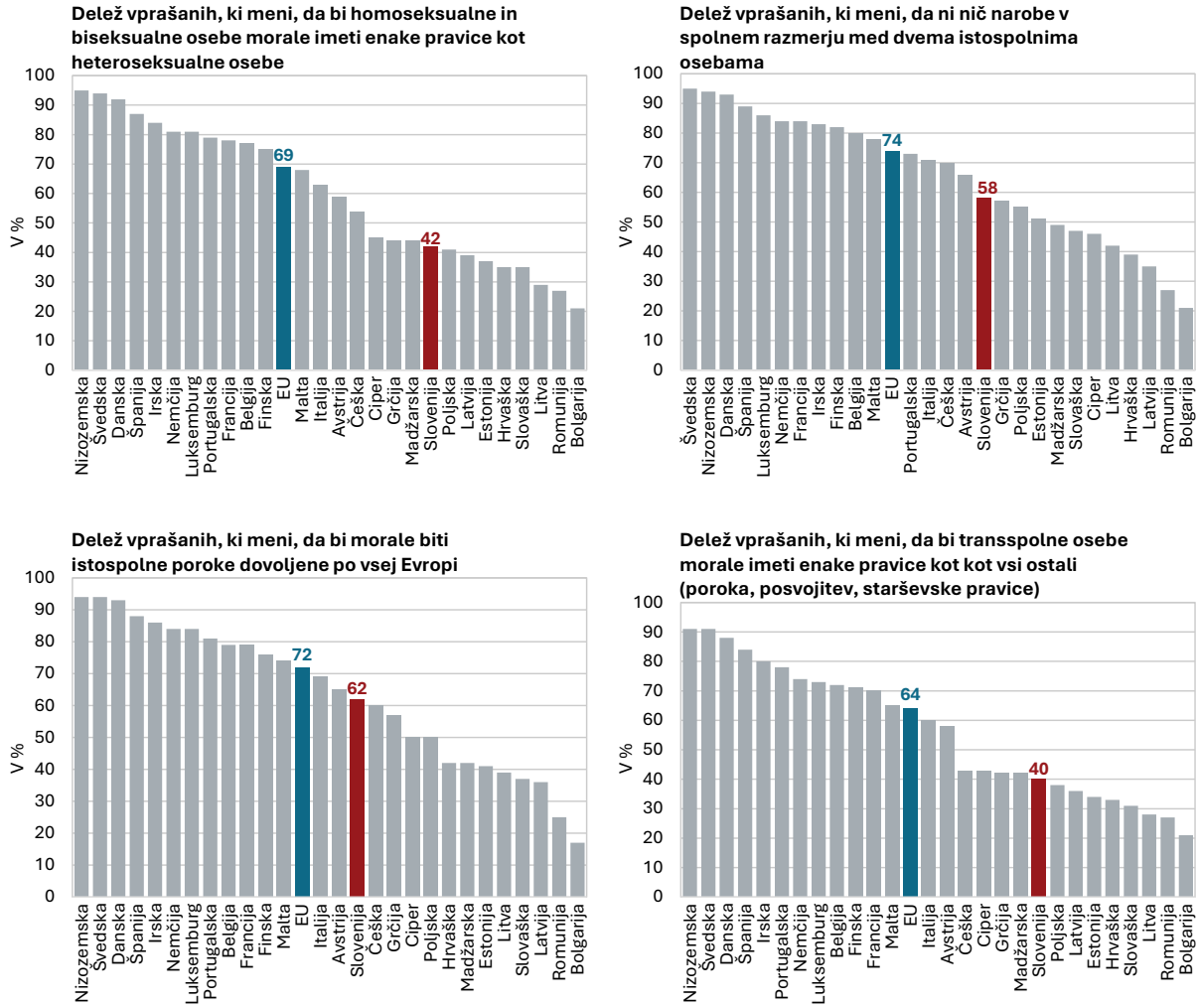

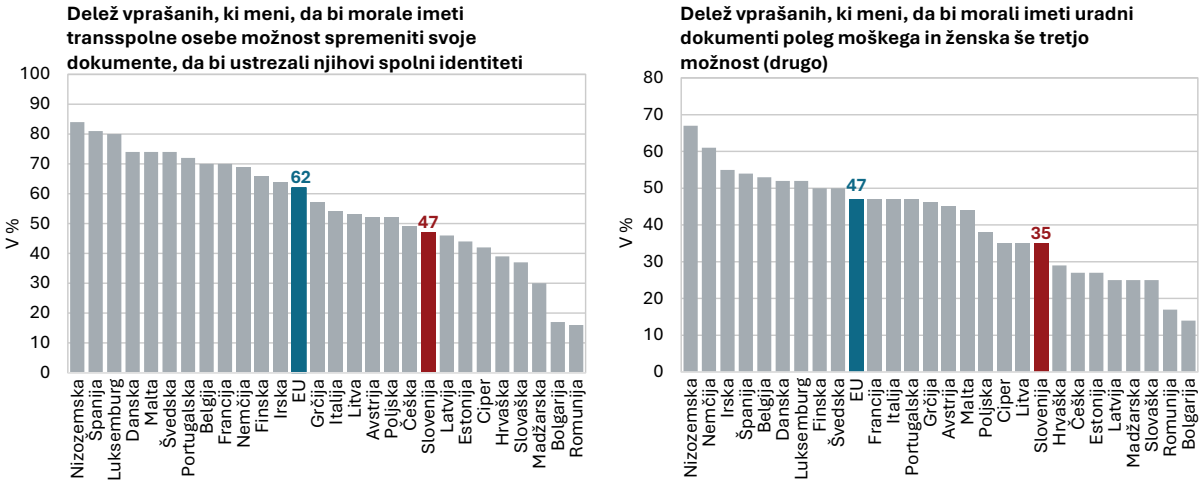

Vir: Eurobarometer (2023).

3.2 Romi

Pripadniki romske skupnosti so med najranljivejšimi skupinami v družbi, stališča večinskega prebivalstva do njih pa ostajajo negativna. Njihov pravni položaj je določen v ustavi, Zakonu o romski skupnosti v Republiki Sloveniji in drugih področnih zakonih, ki opredeljujejo okvir za uresničevanje posebnih pravic. Nacionalni program ukrepov za Rome 2021–2030[11] določa ciljno usmerjene ukrepe za izboljšanje socialnoekonomskega položaja romskega prebivalstva ter spodbujanje njihove večje vključenosti in aktivnosti.[12] Evalvacija predhodnega programa je pokazala počasen napredek, ukrepi pa pogosto ne naslavljajo sistemskih sprememb.[13] Načrtovanje učinkovitih politik in ukrepov ter ustrezno spremljanje njihovih učinkov otežuje tudi pomanjkanje celovitih podatkov o romskem prebivalstvu (Roma Civil Monitor, 2025; EK, 2024; Mirovni inštitut, 2018).[14] ECRI (2025) izpostavlja nujnost ukrepanja na dveh področjih: (i) zagotavljanje dostojnih in varnih stanovanjskih razmer, zlasti dostopa do čiste vode, elektrike in sanitarne oskrbe ter (ii) oblikovanje nacionalnega programa preventivnega zdravstvenega varstva, ki bi izboljšal dostop do zdravstvenih storitev v romskih naseljih, zdravstveno pismenost Romov ter komunikacijo med zdravstvenimi delavci in romskim prebivalstvom.

Ključni izziv ostaja segregacija v izobraževanju, ki ohranja sistemsko izključenost, omejuje dostop do kakovostnega izobraževanja in krepi stereotipe (Roma Civil Monitor, 2025; ECRI, 2025).[15] Podatki Eurobarometra (2023) kažejo, da 39 % vprašanih ocenjuje, da državljanov ne bi motilo, če bi imeli njihovi

[11] Vlada je leta 2010 sprejela Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010–2015, leta 2017 pa za obdobje 2017–2021.

[12] Na področjih vzgoje in izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja, zdravja, bivanjskih razmer, vključevanja v kulturno življenje, izboljšanja varnosti v tistih naseljih in njihovi okolici, kjer večinsko živijo Romi in so razmere slabe, boja proti anticiganizmu in diskriminaciji (UN, 2021).

[13] Za večjo učinkovitost je treba okrepiti povezovanje, komplementarnost in sodelovanje ključnih deležnikov, tudi romske skupnosti (UN, 2021). Svet romske skupnosti je glavni organ, ki v Sloveniji zastopa Rome, a njegova sestava v celoti ne odraža raznolikosti romske civilne družbe (ECRI, 2025). Kljub Nacionalni platformi za Rome (SIFOROMA) je sodelovanje Romov pogosto le posvetovalno in ne odločevalsko (Roma Civil Monitor, 2025).

[14] Ocenjevanje učinkovitosti ukrepov je predvsem osnovano na ocenah (Roma Civil Monitor, 2025). Zakon o varstvu osebnih podatkov, ki je začel veljati januarja 2023 pod posebnimi pogoji dovoli zbiranje podatkov v zvezi z etnično pripadnostjo (ECRI, 2025).

[15] Cilj Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v RS 2021–2030 je izboljšati izobrazbeni položaj pripadnikov romske skupnosti, kar krepi njihove priložnosti na trgu dela in lahko prispeva k procesu demarginalizacije (MVI, 2021). Zagovornik načela enakosti (2025b) ugotavlja, da je podpora romskim otrokom pri izobraževanju manj učinkovita zaradi pomanjkljivega zbiranja podatkov o vzrokih učnih težav, izostankih in okoliščinah njihovega šolanja, opozarja pa tudi na odsotnost merljivih ciljev. Novela Zakona o osnovni šoli (2025) uvaja sistemsko ureditev dopolnilnega pouka slovenščine in kulture, ki romskim učencem omogoča hitrejšo socialno integracijo, hkrati pa vzpostavlja zakonsko podlago za zbiranje podatkov o učencih.

otroci romske sošolce, kar 73 % pa podpira vključitev vsebin o romski kulturi in zgodovini v pouk. Hkrati jih 39 % meni, da integracijska prizadevanja države niso učinkovita (Slika 6). Podatki Zagovornika načela enakosti (2025b) in podatki Slovenskega javnega mnenja (CJMMK, 2025) pa kažejo na slabšanje odnosa do Romov. V primerjavi z letom 2022 se je povprečna ocena strpnosti do Romov zmanjšala[16], okrepil se je stereotip, da večina Romov ne želi delati.[17] Strpnost do manjšine je povezana z občutkom varnosti večinskega prebivalstva, ki je temelj za uspešno vključenost ranljivih skupin v družbo; dokler se bo večina počutila ogroženo, bo napredek pri sobivanju težko doseči (Zagovornik načela enakosti, 2025b, 2025c).

Od politik stigmatizacije k aktivnim politikam inkluzije in integracije. Nekatere nove zakonodajne rešitve na področju javne varnosti in varstva javnega reda (ZJRM-2, 2026; ZNUZJV, 2025), ki se na sistemsko neučinkovito reševanje družbenih izzivov odzivajo z zaostrovanjem nadzora ter sankcioniranjem posameznikov v dolgotrajni socialni stiski in izključenosti, kamor sodijo tudi številne romske skupnosti, lahko poglobijo stigmatizacijo in okrepijo socialno distanco. Zato je ključen premik od segregacije in stigmatizacije, k aktivnim politikam inkluzije[18] in integracije (natančneje gl. UMAR, 2026).

Slika 6: Odprtost prebivalcev za vključevanje romskih otrok v šole je bila leta 2023 manjša kot v povprečju EU (levo), negativna ocena integracijskih ukrepov države pa večja (desno)

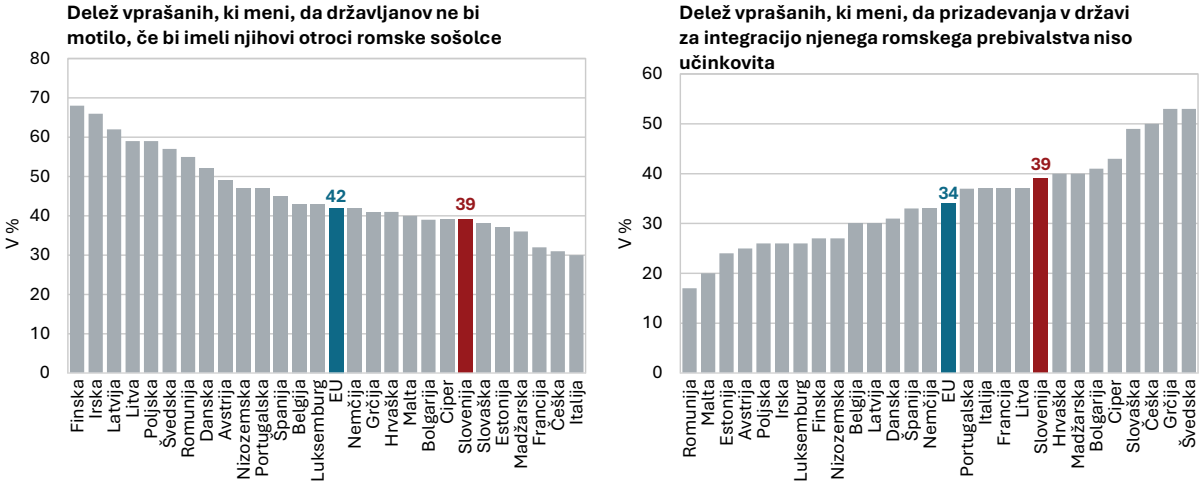

Vir: Eurobarometer (2023).

3.3 Priseljenci in tuji delavci

Slovenija ima vzpostavljen okvir migracijske in integracijske politike, položaj priseljencev se na posameznih področjih izboljšuje, odnos državljanov do priseljencev in tujih delavcev pa je zadržan. Leta 2023 je bila sprejeta integracijska strategija, leta 2024 pa posodobljena migracijska strategija, ki sta podlaga za spremembe zakonodaje z namenom učinkovitejšega upravljanja migracij in celovitejše integracije priseljencev v družbo.[19] Indeks politik integracije priseljencev kaže, da je Slovenija v obdobju 2019–2024 napredovala,[20] na kar so vplivala izboljšanja pri dostopu do trga dela, izobraževanju in zaščiti

[16] Na lestvici od 1 do 5 se je zmanjšala s 3,3 na 3,0, v jugovzhodnem delu države je 2,5 (Zagovornik načela enakosti, 2025b).

[17] S to trditvijo se je strinjalo 61 % anketirancev, kar je 13 o. t. več kot leta 2022. Pri vprašanjih, povezanih z Romi, se je zmanjšalo število neopredeljenih, kar kaže na polarizacijo stališč do Romov (Zagovornik načela enakosti, 2025b).

[18] S krepitvijo zmožnosti, priložnosti in dostojanstva marginaliziranih posameznikov in skupin, ki so zaradi svojih osebnih ali družbenih okoliščin v manj ugodnem položaju, z namenom njihovega polnega sodelovanja v gospodarskem, družbenem in političnem življenju.

[19] Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije in Strategija Vlade Republike Slovenije na področju priseljevanja (MNZ, 2023, 2024).

[20] Indeks politik integracije priseljencev (MIPEX, 2025) meri politike vključevanja priseljencev na osmih področjih. Na lestvici od 0 do 100 (politike izpolnjujejo najvišje standarde enake obravnave) je Slovenija leta 2024 dosegla 52, kar je štiri točke več kot leta 2019.

pred diskriminacijo. Država je uspešna pri začetni integraciji,[21] dolgoročna pa je otežena zaradi strožjih jezikovnih in dohodkovnih zahtev za stalno prebivanje in družinsko združitev, postopka pridobivanja državljanstva, pogosto težjega dostopa do zdravstvenih storitev ter omejitev pri politični participaciji (MIPEX, 2025). ECRI (2025) izpostavlja tudi pomanjkanje pobud za integracijo priseljencev na lokalni ravni in nedostopnost socialnih oz. subvencioniranih stanovanj za državljane tretjih držav, kar dodatno otežuje integracijo, zlasti oseb z mednarodno zaščito. Za uspešno vključevanje priseljencev je pomembno tudi, da jih večinsko prebivalstvo sprejme kot enakopravne člane družbe. Raziskava Izzivi integracije iz leta 2020[22] je pokazala, da večina anketiranih med ključne dejavnike integracije uvršča spoštovanje slovenskih zakonov in institucij, znanje slovenskega jezika ter zaposlitev,[23] skoraj 60 % pa jih je menila, da bi bilo treba zaostriti pogoje priseljevanja.[24] Po podatkih SJM se je v obdobju 2013–2023 povečal delež vprašanih, ki menijo, da bi bilo treba število priseljencev zmanjšati,[25] hkrati pa tudi delež tistih, ki menijo, da priseljenci koristijo slovenskemu gospodarstvu[26] (Slika 7). Leta 2023 je kar polovica vprašanih menila, da bi morali imeti ljudje, rojeni v Sloveniji, prednost pri zaposlitvi, stanovanju in zdravstveni oskrbi (CJMMK, 2024). Vse navedeno pojasnjuje ravnodušnost posameznikov in državnih institucij do zaostrenega ekonomskega položaja priseljencev in pogostega kršenja njihovih temeljnih delovnopravnih in človekovih pravic (natančneje gl. UMAR, 2026).

Slika 7: Ocena integracijskih politik kaže, da je bila Slovenija leta 2024 blizu povprečja EU-2023, izraziteje pa je zaostajala pri zdravju in dostopu do državljanstva (levo), priseljenci so vse bolj prepoznani kot doprinos gospodarstvu, manj pa kot del širše skupnosti (desno)

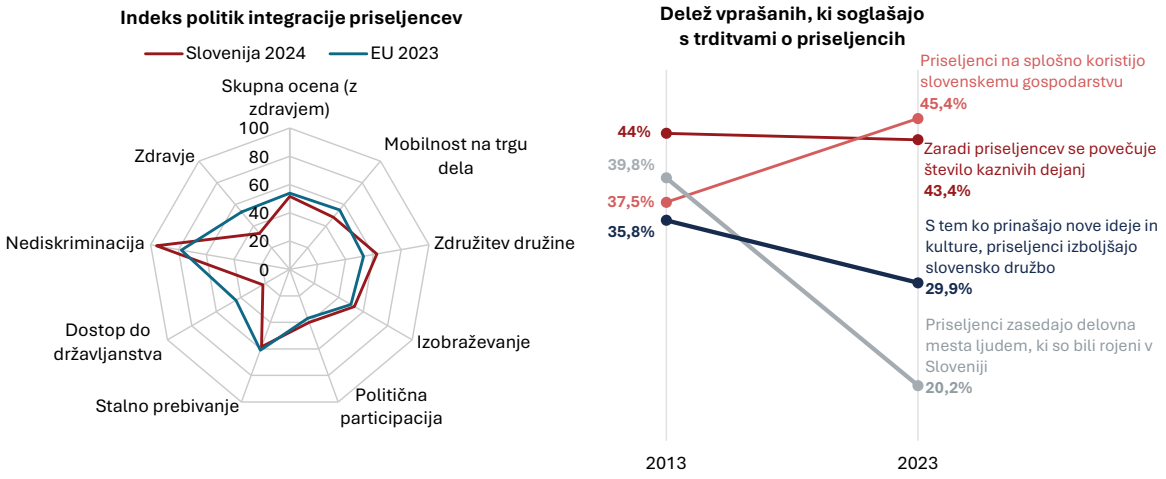

Vir: MIPEX (2025) in CJMMK (2024).

[21] Od leta 2017 se izvaja tudi program Začetna integracija priseljencev (učenje slovenskega jezika in seznanjanje s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo).

[22] Empirična raziskava izvedena leta 2020 v okviru projekta Izzivi integracije priseljencev in razvoj integracijske politike v Sloveniji.

[23] Najmanj pomembni pa so poroka z osebo slovenske narodnosti (21 %), predniki, rojeni v Sloveniji (21 %), in katoliška vera (22 %) (Medvešek idr., 2022).

[24] Kot slabosti priseljevanja so anketirani navedli, da priseljenci izkoriščajo sistem socialnih podpor (66,7 %), da spodkopavajo slovensko kulturo (44,4 %) in da se zaradi priseljevanja povečuje število kaznivih dejanj (44,2 %) (Medvešek idr., 2022).

[25] Delež tistih, ki menijo, da bi bilo treba število priseljencev močno manjšati se je povečal s 9,8 % na 21,3 % (CJMMK, 2024).

[26] Podatki SJM iz leta 2025 kažejo, da 47 % vprašanih nasprotuje privabljanju delavcev iz tujine po naročilu delodajalca, podpira pa 42,6 % (CJMMK, 2025).

4 Diskriminacija

Zaznane diskriminacije je bilo leta 2023 več, vendar je bila pri večini osebnih okoliščin manj razširjena kot v povprečju EU.[27] Bolj razširjena kot v EU je bila le diskriminacija na podlagi socialnoekonomskega položaja, diskriminacija na podlagi spolne identitete pa je bila na ravni povprečja EU. Anketirani so ocenili, da je diskriminacije več kot leta 2019 (predhodna raziskava), zlasti diskriminacije na podlagi spolnih značilnosti (interspolne osebe) in spolne identitete (transspolne osebe), najbolj razširjena pa ostaja do oseb romskega porekla.[28]

Slika 8: Po mnenju prebivalcev je v Sloveniji najmanj razširjena diskriminacija na podlagi spola (levo), najbolj pa do oseb romskega porekla (desno)

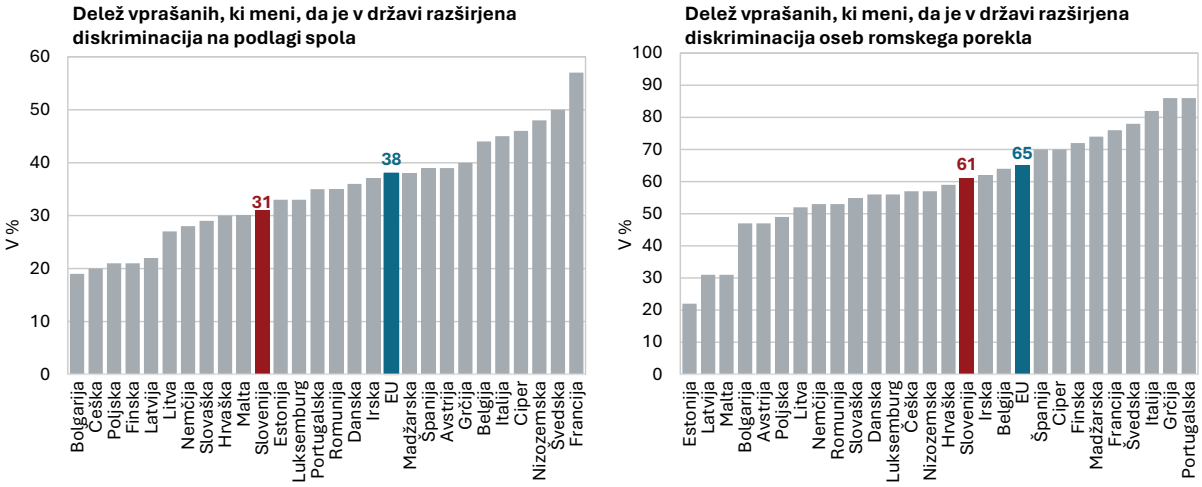

Vir: Eurobarometer (2023). Opomba: Seštevek odgovorov zelo razširjena in dokaj razširjena.

Delež prebivalcev, ki so občutili diskriminacijo ali nadlegovanje, se je po zmanjšanju v obdobju 2015–2019 leta 2023 povečal na 13 %, a ostal med manjšimi v EU (21 %).[29] Najpogosteje so se posamezniki počutili diskriminirane zaradi starosti (4 %), spola (3 %) in splošnega videza (3 %).[30] Diskriminacijo zaradi invalidnosti, vere ali prepričanj, političnega prepričanja ali socialnoekonomskega položaja je občutilo 2 % vprašanih, zaradi etničnega porekla ali barve kože pa 1 %. Diskriminacija je bila pri večini osebnih okoliščin pod povprečjem EU, glede splošnega videza, invalidnosti in vere ali prepričanja pa enako pogosta kot v povprečju EU. V primerjavi z letom 2019 se je v Sloveniji in povprečju EU najbolj povečala starostna diskriminacija (za 2 o. t.), zato je treba okrepiti prizadevanja proti starizmu[31] (EESO, 2023; WHO, 2021) (gl. prilogo). Diskriminacija je bila najpogostejša na delovnem mestu in v javnem prostoru, v primerjavi s povprečjem EU pa je najbolj izstopala pri dostopu do zdravstvenih storitev (SLO: 20 %, EU: 11 %) (Slika 9). Raziskave Zagovornika načela enakosti (2017, 2023a) pa kažejo, da je delež prebivalcev, ki so doživeli diskriminacijo, bistveno večji in se je v obdobju 2017–2022 povečal (2017: 17 %, 2022: 23 %).[32] Tudi po teh podatkih je bila diskriminacija najpogostejša na področju dela in zaposlovanja, sledilo je področje zdravstvenega varstva.

[27] Vir podatkov je Eurobarometer (2023), ki temelji na anketnih odgovorih prebivalcev o njihovem mnenju glede razširjenosti diskriminacije na podlagi različnih osebnih okoliščin (etnično in romsko poreklo, barva kože, starost, spol, invalidnost, spolna usmerjenost in spolna identiteta, transspolnost, vera ali prepričanje, socialnoekonomski položaj).

[28] Izjema je le diskriminacija na podlagi vere ali prepričanja, medtem ko je socialna distanca do oseb z drugačnim verskim prepričanjem med večjimi v EU (gl. prilogo).

[29] Vir podatkov je Eurobarometer (2015, 2019, 2023), ki temelji na anketnih odgovorih prebivalcev na vprašanje: Ali ste se v zadnjih 12 mesecih počutili diskriminirane ali nadlegovane na podlagi enega ali več razlogov?

[30] V povprečju EU sta bili najpogostejši obliki diskriminacije ali nadlegovanja zaradi starosti (6 %) in spola (5 %).

[31] Starizem so stereotipiziranje, predsodki in/ali diskrimininiranje oseb zaradi njihove starosti.

[32] Odgovori prebivalcev na vprašanje: Ali ste bili vi osebno v zadnjih 12 mesecih tarča diskriminacije?

Slika 9: Izpostavljenost različnim oblikam diskriminacije se je leta 2023 povečala, a ostala med manjšimi v EU (levo), najpogostejša je bila na delovnem mestu in v javnem prostoru* (desno)

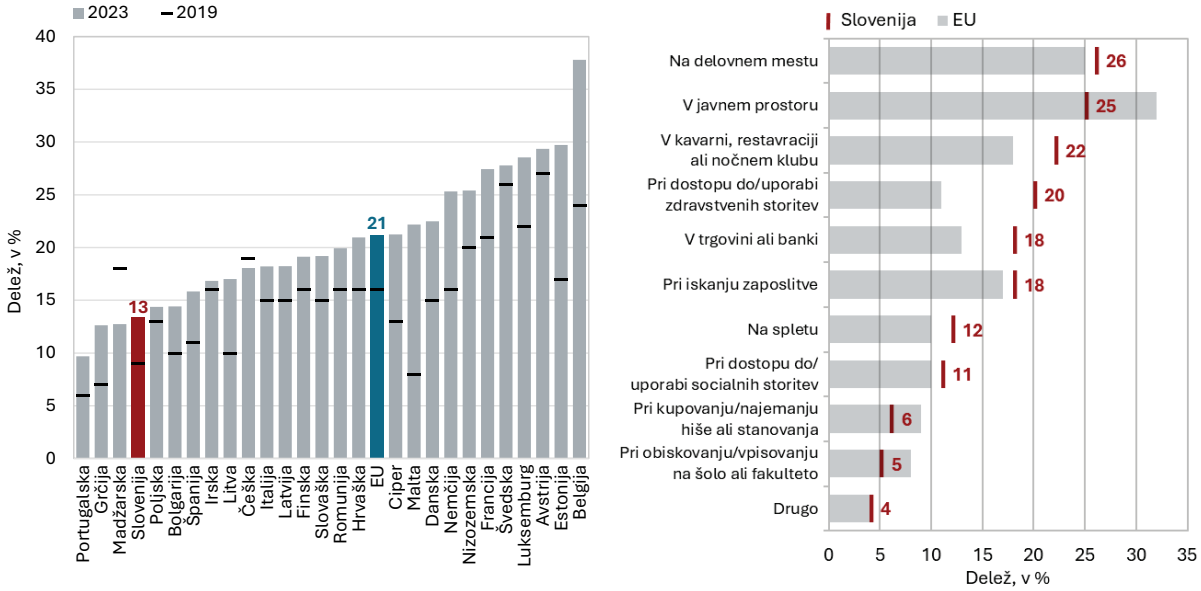

Vir: Eurobarometer (2023). Opomba: * Možnih je bilo več odgovorov.

V Sloveniji sta prepoznavanje diskriminacije in družbena zavzetost za njeno odpravljanje razmeroma majhni. Leta 2023 so o diskriminaciji najpogosteje poročale LGBTIQ+ osebe[33] (47 %; EU: 67 %) in invalidi (31 %; EU: 54 %) (Eurobarometer, 2023). V državah, kjer se več prebivalcev opredeljuje za pripadnike manjšinskih skupin, je diskriminacija praviloma pogostejša, vendar obstajajo izjeme. V Sloveniji se je za pripadnike manjšin opredelilo 13 % anketiranih (EU 11 %), a je bil delež tistih, ki so doživeli diskriminacijo, med najmanjšimi v EU. Diskriminacija se lahko pojavlja v subtilnih in raznolikih oblikah, njeno prepoznavanje pa je odvisno od ozaveščenosti, identitete in kulturnih dejavnikov (Hardy in Schraepen, 2024). V državah z večjo družbeno zavzetostjo prebivalci pogosteje prepoznajo diskriminacijo, v prizadevanja proti njej pa se pogosto vključujejo tudi posamezniki brez lastnih izkušenj z diskriminacijo, kar vpliva na spreminjanje stereotipov, vedenjskih vzorcev in sistemskih praks, ki prispevajo k neenakosti ogroženih skupin (Hardy in Schraepen, 2024). V Sloveniji je bil leta 2023 delež posameznikov, ki so ukrepali v boju proti diskriminaciji, majhen (Slika 10), najpogostejše dejanje je bilo javno zagovarjanje žrtve (10 %). Hkrati je 30 % prebivalcev (EU: 27 %) menilo, da so prizadevanja države za odpravljanje vseh oblik diskriminacije neučinkovita, 45 % (EU: 44 %) pa, da lokalne oblasti premalo spodbujajo raznolikost v svojem okolju (Eurobarometer, 2023). ECRI (2025) opozarja na nizko raven izvajanja priporočil Zagovornika načela enakosti,[34] pa tudi na nezadostna sredstva za raziskave[35] in programe na tem področju. Raziskava iz leta 2022 je pokazala, da so skoraj polovico vprašanih (49 %) zanimale informacije o neenakosti in diskriminaciji, vendar večina (72 %) ni poznala pristojnih državnih organov. Anketa med javnimi uslužbenci[36] iz leta 2023 pa je pokazala, da 66 % zaposlenih ni poznalo Zakona o varstvu pred diskriminacijo, tretjina tistih, ki še niso doživeli slabše obravnave pa ne osebnih okoliščin diskriminacije. Številni so diskriminacijo zamenjevali s krivicami, 72 % zaposlenih pa je ocenilo, da bi jim tovrstna znanja in usposabljanja koristila (Zagovornik načela enakosti, 2023a, 2023b).

[33] Raziskava o položaju LGBTIQ oseb v Evropi je pokazala, da se je 31 % vprašanih (EU: 37 %) v letu pred raziskavo počutilo diskriminiranih zaradi svoje pripadnosti LGBTIQ+ (FRA, 2023).

[34] Je samostojen državni organ, ustanovljen za spodbujanje enakopravne obravnave in zagotavljanje varstva pred diskriminacijo.

[35] Nezadostni podatki o enakosti otežujejo oblikovanje ciljno usmerjenih politik in učinkovitih ukrepov za preprečevanje diskriminacije (ECRI, 2025; Hardy in Schraepen, 2024).

[36] Uslužbenci upravnih enot, socialnih zavodov, Zavoda RS za zaposlovanje in centrov za socialno delo.

Slika 10: Delež posameznikov, ki so sami ukrepali v boju proti diskriminaciji, je bil leta 2023 med manjšimi v EU

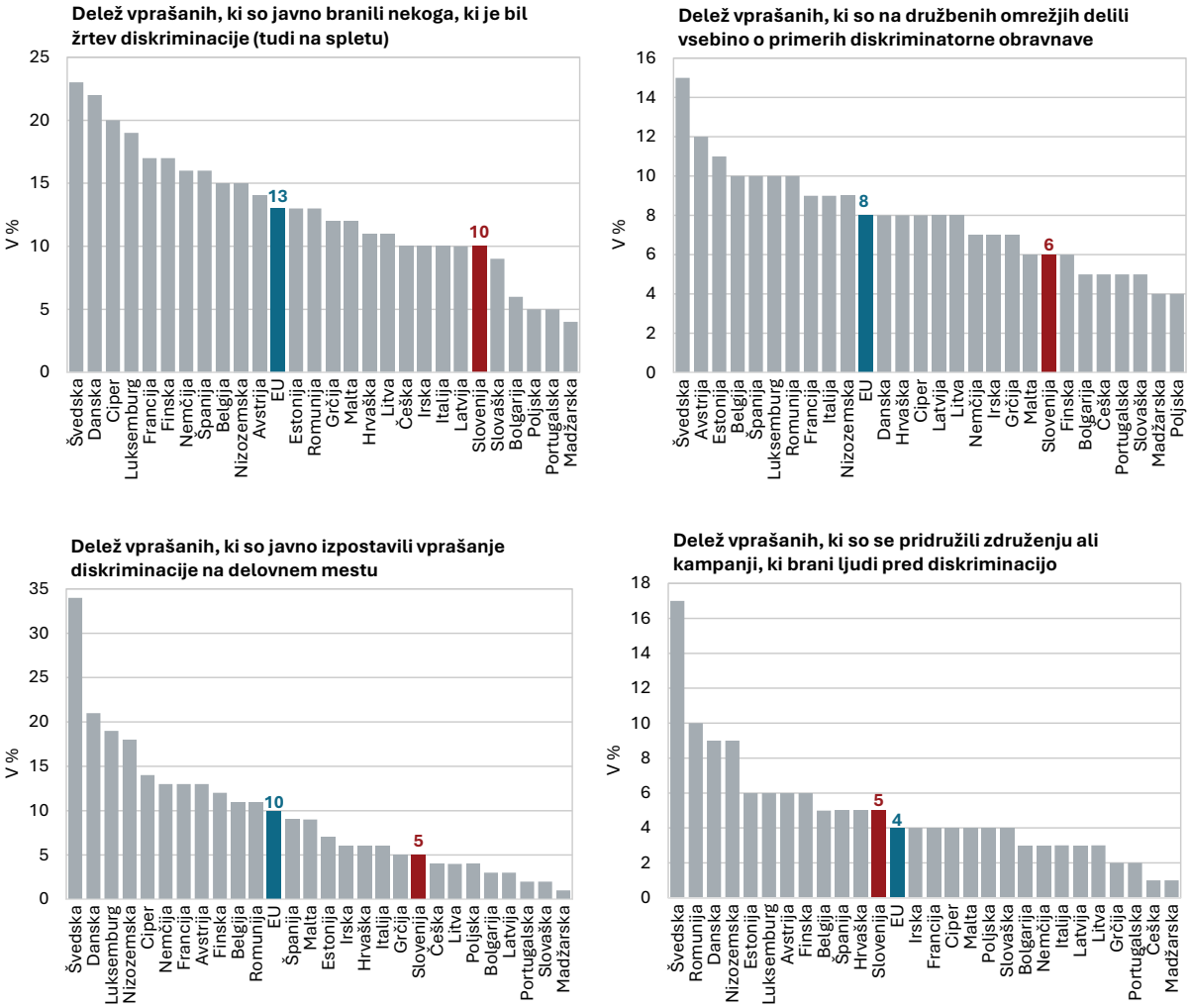

Vir: Eurobarometer (2023).

5 Sovražni govor

ECRI ugotavlja, da je sovražni govor v Sloveniji razširjen in da se javni diskurz zaostruje, zakonska regulacija sovražnega govora pa je pomanjkljiva. Sovražni govor spodbuja sovraštvo do posameznika ali skupin ter krepi diskriminacijo, izključevanje in neenakost v družbi (ReNPPZK24–28, 2024). V obdobju 2020–2023 je bil najpogosteje usmerjen proti beguncem in migrantom, muslimanom, LGBTIQ+ osebam, Romom, Judom, ljudem afriškega porekla ter osebam iz držav nekdanje Jugoslavije (ECRI, 2025). Leta 2024 je policija obravnavala 81 kršitev 20. člena ZJRM-1 (Vzbujanje nestrpnosti), kar je največ v obdobju 2016–2024, in 48 kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1 (Javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti) (Zagovornik načela enakosti, 2025c).[37] Število kazenskih postopkov za sovražni govor ostaja nizko,[38] zato ključni poudarek ostaja na ozaveščanju javnosti in drugih načinih zaustavljanja širjenja sovražne in nasilne komunikacije (Bajt, 2025; ECRI, 2025; Šulc in Šori, 2020). Za ukrepanje proti sovražnim vsebinam na spletu je leta 2024 začel veljati Zakon o izvajanju Uredbe EU o digitalnih storitvah, ki omogoča odstranitev nezakonitih spletnih vsebin, septembra 2025 pa je bil sprejet Zakon o medijih, ki omogoča učinkovitejše zamejevanje širjenja sovraštva in nasilja v medijskem okolju.[39] Pomembno vlogo pri omejevanju sovražnega govora imajo politični akterji, ki oblikujejo javni diskurz, v njem pa morajo spodbujati strpnost in spoštovanje ter preprečevati predsodke in diskriminacijo (Bajt, 2025). ECRI (2025) pozitivno ocenjuje ustanovitev Strateškega sveta za preprečevanje sovražnega govora leta 2023, ki je pripravil obsežen nabor priporočil za različne sektorje, prednostno pa bi bilo treba sprejeti nacionalno strategijo in akcijski načrt za boj proti sovražnemu govoru.

[37] Prekrški po Zakonu o varstvu javnega reda in miru ter kazniva dejanja po 297. členu Kazenskega zakonika.

[38] Po 297. členu KZ-1 je bilo leta 2024 vloženih 39 ovadb, vložen pa je bil le en obtožni predlog in izrečena ena obsodba. Za statistiko pregona kaznivih dejanj po 297. členu KZ-1 glej Zagovornik načela enakosti (2025c, str. 106).

[39] 100. člen ZMed-1 (2025) za kršitev te prepovedi predvideva posebne sankcije.

6 Zaključek

V Sloveniji se na več področjih enakosti in varstva človekovih pravic kažejo pomembni izzivi, ki zahtevajo sistematično in dolgoročno ukrepanje. V zadnjih letih je bil dosežen določen napredek, predvsem na področju pravnega varstva in politik vključevanja, vendar pa krepitev socialne distance ter zmanjševanje politične tolerance do manjšinskih skupnosti kažeta na razkorak med formalno enakostjo in dejanskimi družbenimi praksami, kar ima lahko pomembne posledice za družbeno kohezijo in dolgoročni razvoj.

Socialna distanca do posameznih družbenih skupin je razmeroma velika in se krepi, zlasti do Romov, LGBTIQ+ oseb ter priseljencev in tujih delavcev, njihovo družbeno sprejemanje pa se poslabšuje. Nesprejemanje LGBTIQ+ oseb se kaže v bolj negativnih stališčih in razširjenem sovražnem govoru, pri romski skupnosti v vztrajni socialni izključenosti, slabših bivalnih razmerah, omejenem dostopu do zdravstvenih storitev ter segregaciji v izobraževanju, pri priseljencih pa kljub izboljšanemu dostopu do trga dela v omejitvah pri integraciji, življenjskih pogojih ter uresničevanju delavskih in socialnih pravic. Tudi politična toleranca (priznavanje temeljnih pravic, kot sta svoboda izražanja in enakost pred zakonom) v Sloveniji močno zaostaja za povprečjem EU in vodilnimi inovatorkami. Omejeno družbeno sprejemanje raznolikosti povečuje ranljivost manjšinskih skupin, tveganje za diskriminacijo ter slabi zaupanje in sodelovanje v širši skupnosti. Prepoznavanje diskriminacije in družbena zavzetost za njeno odpravljanje sta v Sloveniji razmeroma nizka. Razširjen sovražni govor dodatno poslabšuje družbeno klimo ter omejuje napore za integracijo in večjo povezanost v družbi. Zato preventivno delo na zmanjševanju socialne distance zahteva dolgoročno in celostno delovanje, ki poleg pravnih in institucionalnih ureditev vključuje tudi oblikovanje vključujočega javnega diskurza, drugačno politično kulturo ter spodbujanje praks, ki krepijo družbeno povezanost in politično toleranco.

Priloga

Slika 1: Socialna distanca anketiranih do sodelavcev iz različnih družbenih skupin

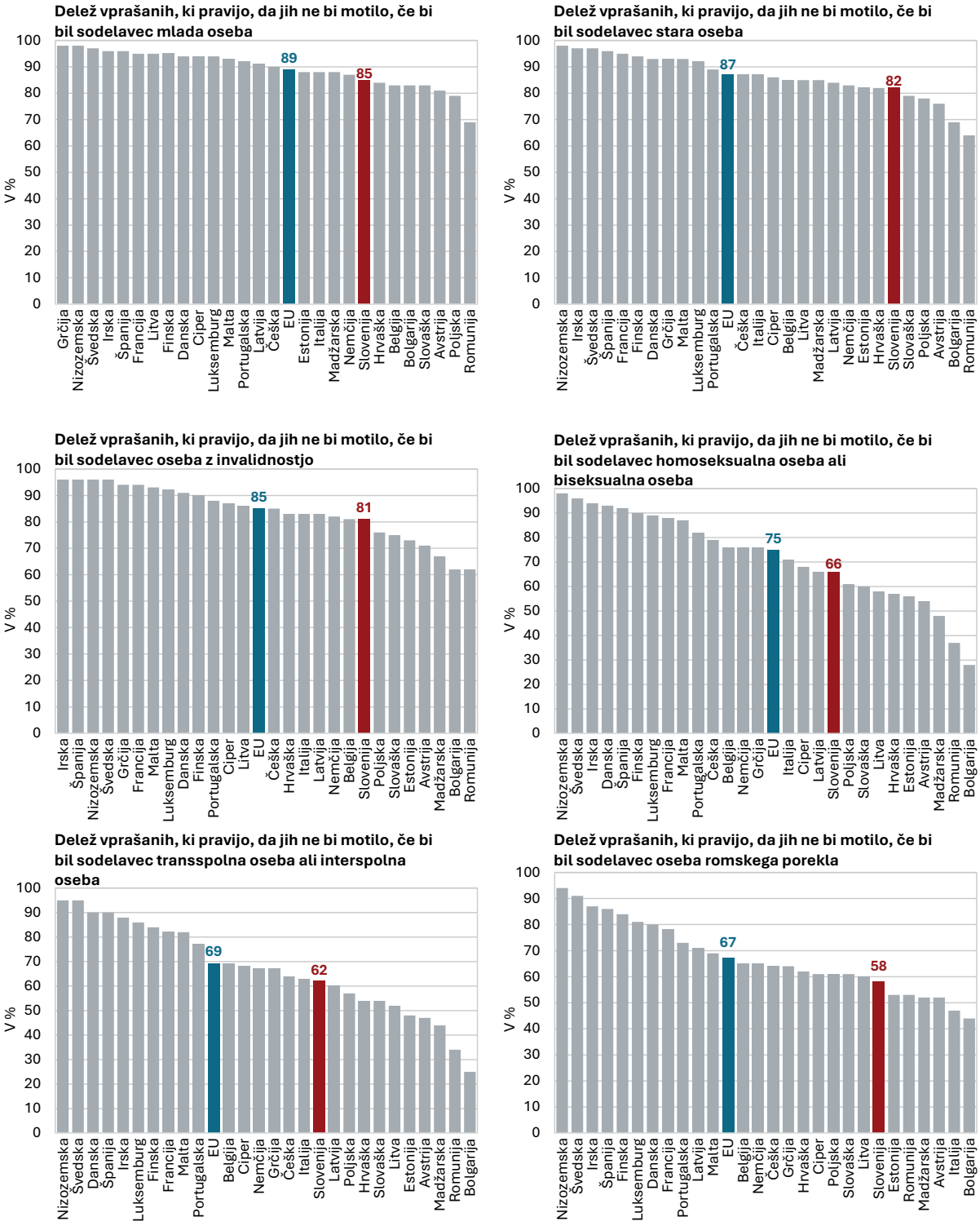

Vir: Eurobarometer (2023).

Slika 2: Socialna distanca anketiranih do oseb, s katerimi bi imel njihov otrok ljubezenski odnos

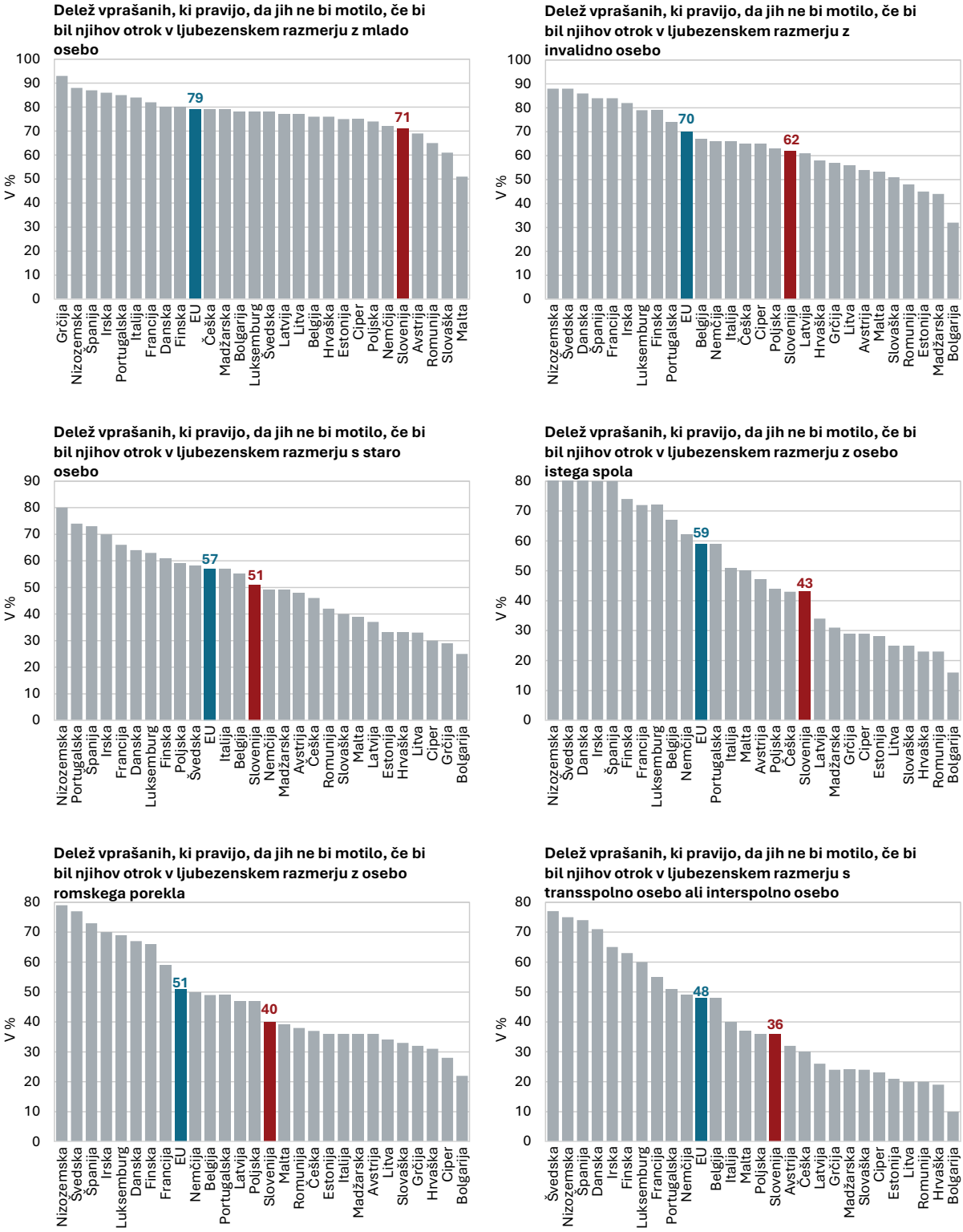

Vir: Eurobarometer (2023).

Slika 3: Socialna distanca anketiranih do oseb, ki bi zasedale najvišjo voljeno politično funkcijo

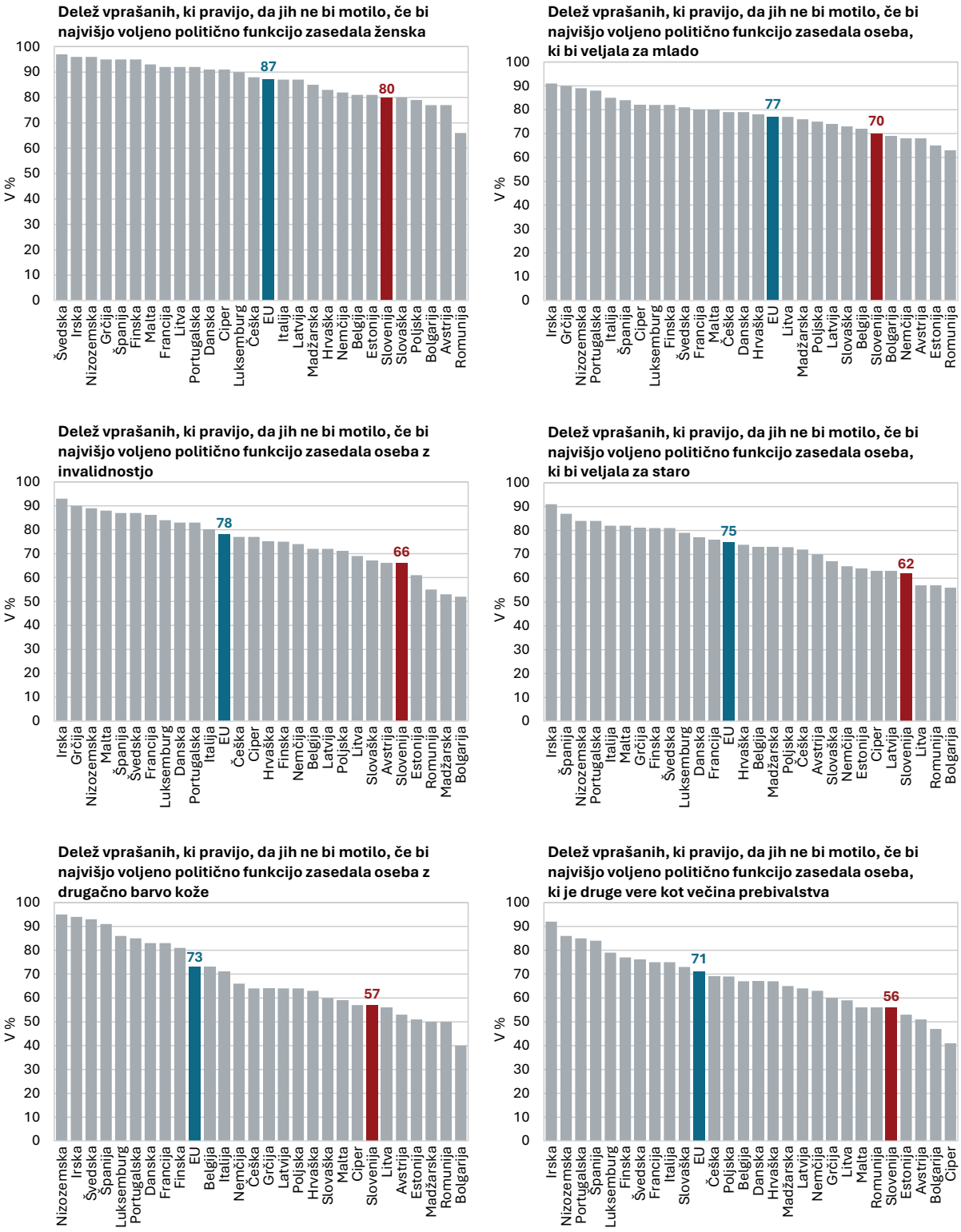

Delež vprašanih, ki pravijo, da jih ne bi motilo, če bi najvišjo voljeno politično funkcijo zasedala oseba drugačnega etničnega porekla

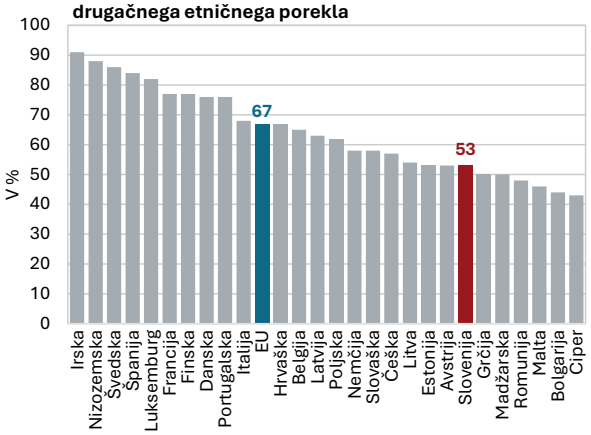

Delež vprašanih, ki pravijo, da jih ne bi motilo, če bi najvišjo voljeno politično funkcijo zasedala homoseksualna oseba ali biseksualna oseba

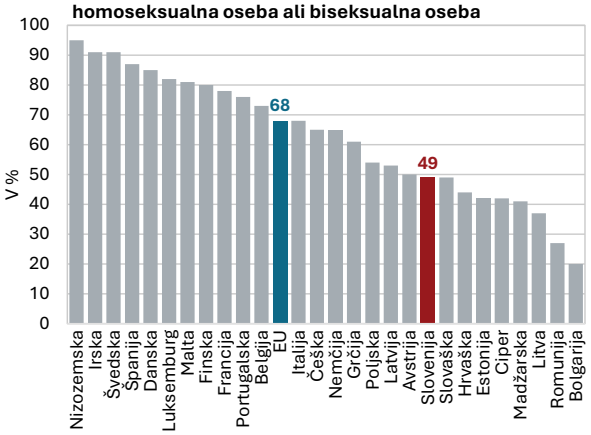

Delež vprašanih, ki pravijo, da jih ne bi motilo, če bi najvišjo voljeno politično funkcijo zasedala transspolna oseba ali interspolna oseba

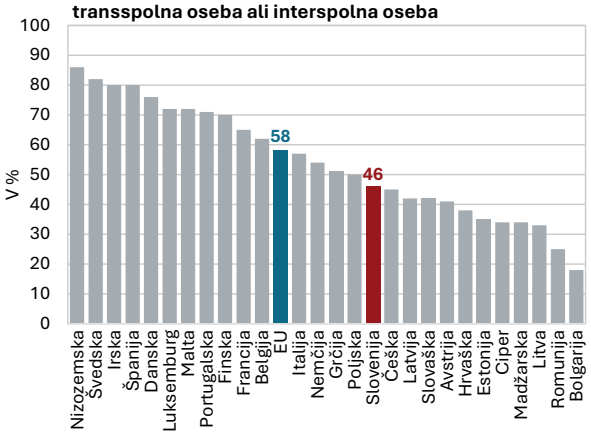

Delež vprašanih, ki pravijo, da jih ne bi motilo, če bi najvišjo voljeno politično funkcijo zasedala oseba romskega porekla

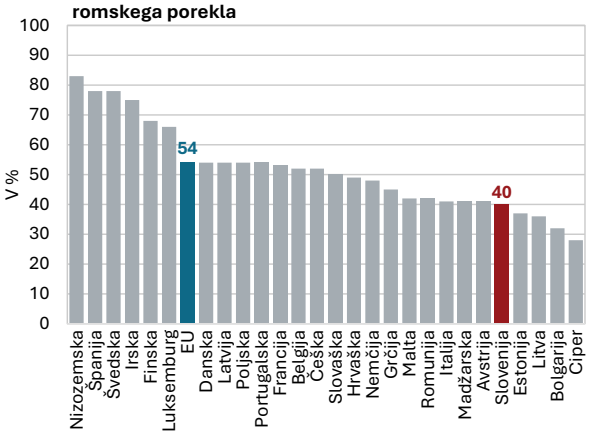

Vir: Eurobarometer (2023).

Literatura in viri

Bajt, V. (2025). Zakaj je sovražni govor težava? V: *Sočutni jezik med mladimi: Povezovanje vlade, znanosti, stroke in civilne družbe v iskanju odzivov na sovražni govor*. Ljubljana: Urad RS za mladino, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. Pridobljeno s https://www.mlad.si/e-katalogi/Socutni_jezik_med_mladimi/

Bogardus, E. S. (1933). A social distance scale. *Sociology and Social Research*, 17, 265–271.

CJMMK. (2024). Slovensko javno mnenje 2023/2. Ljubljana: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Pridobljeno s https://www.cjm.si/wp-content/uploads/2024/08/SJM23_2_sum_medletni_s_povprecji_2.0.pdf

CJMMK. (2025). Slovensko javno mnenje 2025/1, medletni sumarnik za interno uporabo. Ljubljana: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani. Pridobljeno s https://www.cjm.si/wp-content/uploads/2025/07/SJM_2025_letni_web.pdf

ECRI. (2025). Poročilo Evropske komisije za boj proti rasizmu in nestrpnosti o Sloveniji. Strasbourg: Svet Evrope. Pridobljeno s https://rm.coe.int/sixth-report-on-slovenia-translation-in-slovenian-/4880291aea

EESO. (2023). Stop ageism: EESC urges EU and Member States to create new strategy for older persons. Pridobljeno s https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/press-releases/stop-ageism-eesc-urges-eu-and-member-states-create-new-strategy-older-persons

EK. (2024). Report from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions on the implementation of the national Roma strategic framework in light of the EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation and the Council Recommendation on Roma equality, inclusion and participation. COM(2024) 422 final. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno s https://commission.europa.eu/document/download/45a7ad5c-4fc3-4881-a681-407e47d70d7b_en?filename=Report+Roma.pdf

Equaldex. (2025). LGBT Equality Index. Pridobljeno s https://www.equaldex.com/equality-index

Eurobarometer. (2015). Special Eurobarometer 437 – Discrimination in the EU in 2015. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2077

Eurobarometer. (2019). Special Eurobarometer 493 – Discrimination in the European Union. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2251

Eurobarometer. (2023). Special Eurobarometer 535 – Discrimination in the European Union. Bruselj: Evropska Komisija. Pridobljeno s https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972

FRA. (2023). EU LGBTIQ Survey III. European Union Agency for Fundamental Rights. Pridobljeno s https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/2024/eu-lgbtiq-survey-iii

FRA. (2024). LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno s https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-equality-crossroads-progress-and-challenges

Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Cambridge, MA: The MIT Press.

Hardy, S. in Schraepen, T. (2024). The state and effects of discrimination in the European Union, OECD Papers on Well-being and Inequalities No. 26. Pariz: OECD Publishing. Pridobljeno s https://www.oecd.org/en/publications/the-state-and-effects-of-discrimination-in-the-european-union_7fd921b9-en.html

ILGA-Europe. (2025). Rainbow Map. Pridobljeno s https://rainbowmap.ilga-europe.org/

Medvešek, M., Bešter, R. in Pirc, J. (2022). Mnenja večinskega prebivalstva Slovenije o priseljevanju, priseljencih in integraciji. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja. Pridobljeno s https://inv.si/wp-content/uploads/2023/12/Mnenja-vecinskega-prebivalstva-Slovenije-o-priseljevanju-priseljencih-in-integraciji.pdf

MIPEX. (2025). MIPEX 2025 - Slovenia. Pridobljeno s https://www.mipex.eu/slovenia

Mirovni inštitut. (2018). Letna evalvacija uresničevanja Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UN/Dokumenti-Romi/9cc1d5d4c5/Evalvacija_NPUR_17-21_MI1.pdf

MNZ. (2023). Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Pridobljeno s https://www.gov.si/novice/2023-11-10-integracijska-strategija-prvi-pogoj-za-dobro-integracijo-je-znanje-slovenskega-jezika/

MNZ. (2024). Strategija Vlade Republike Slovenije na področju priseljevanja. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/SOJ/Novice/Strategija-vlade-RS-na-podrocju-priseljevanja.pdf

MVI. (2021). Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021–2030. Pridobljeno s https://www.gov.si/teme/vkljucevanje-romov-v-vzgojno-izobrazevalni-proces/

Rawls, J. (1993). *Political Liberalism*. New York: Columbia University Press.

ReNPPZK24–28. Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2024–2028 (ReNPPZK24–28). (2024). Ur. l. RS, št. Ur. l. RS, št. 38/24. Pridobljeno s https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=RESO156

Roma Civil Monitor. (2025). Civil society monitoring report on the implementation of the national strategic framework for Roma equality, inclusion, and participation in Slovenia. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno s https://data.europa.eu/doi/10.2838/4588200

Sullivan, J. L., Piereson, J. in Marcus, G. E. (1982). *Political tolerance and American democracy*. Chicago/London: University of Chicago Press.

Šulc, A. in Šori, I. (2020). Sovražni narativi v spletnih medijih in spletni komunikaciji v Sloveniji. Ljubljana: Mirovni Inštitut - Inštitut za sodobne družbene in politične študije. Pridobljeno s https://www.cms.hr/wp-content/uploads/Sovrazni-narativi-v-spletnih-medijih-in-spletni-komunikaciji.pdf

UMAR. (2026). Kakovost življenja v Sloveniji - Poročilo o razvoju 2026. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno s https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2026/slovenski/POR_2026.pdf

UN. (2016). Report on the World Social Situation 2016: Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. New York: United Nations. Pridobljeno s https://desapublications.un.org/publications/report-world-social-situation-2016-leaving-no-one-behind-imperative-inclusive

UN. (2021). Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2021–2030. Ljubljana: Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti. Pridobljeno s https://www.gov.si/novice/2021-12-28-vlada-je-sprejela-nacionalni-program-ukrepov-za-rome-za-obdobje-20212030/

WHO. (2021). Global report on ageism. Ženeva: Svetovna zdravstvena organizacija. Pridobljeno s https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/340208/9789240016866-eng.pdf?sequence=1

Zagovornik načela enakosti. (2017). Javnomnenjska raziskava o percepciji diskriminacije v Sloveniji, 2017 (Raziskovalno poročilo). Ljubljana: Zagovornik načela enakosti. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2022/08/Raziskovalno-porocilo-_-Javnomnenjska-raziskava-Percepcija-diskriminacije-v-RS-2017.pdf

Zagovornik načela enakosti. (2023a). Ključni rezultati javnomnenjske raziskave »Raziskava o diskriminaciji 2022«. [raziskovalno poročilo.]. Ljubljana: Zagovornik načela enakosti RS. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2023/09/Raziskovalno-porocilo-2022.pdf

Zagovornik načela enakosti. (2023b). Spletna anketa »Soočimo se z diskriminacijo« – povzetek rezultatov. Zagovornik načela enakosti. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2023/07/Spletna-anketa-Soocimo-se-z-diskriminacijo-povzetki-rezultatov.pdf

Zagovornik načela enakosti. (2025a). Izzivi pri vzgoji in izobraževanju romskih otrok in mladostnikov. Ljubljana: Zagovornik načela enakosti. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2025/10/Izzivi-pri-vzgoji-in-izobrazevanju-romskih-otrok-in-mladostnikov-posebno-porocilo-1.pdf

Zagovornik načela enakosti. (2025b). Izzivi pri vzgoji in izobraževanju romskih otrok in mladostnikov. Ljubljana: Zagovornik načela enakosti. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2025/10/Izzivi-pri-vzgoji-in-izobrazevanju-romskih-otrok-in-mladostnikov-posebno-porocilo-1.pdf

Zagovornik načela enakosti. (2025c). Redno letno poročilo za leto 2024. Ljubljana: Zagovornik načela enakosti. Pridobljeno s https://zagovornik.si/wp-content/uploads/2025/02/Redno-letno-porocilo-za-leto-2024.pdf

ZJRM-2 – Zakon o varstvu javnega reda in miru. (2026). Ur. l. RS, št. 112/25. Pridobljeno s https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9062

ZMed-1. Zakon o medijih (ZMed-1). (2025). Ur. l. RS, št. Ur. l. RS, št. 62/2025. Pridobljeno s https://www.uradni-list.si/_pdf/2025/Ur/u2025069.pdf

ZNUZJV – Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti. (2025). Ur. l. RS, št. 93/25. Pridobljeno s https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO9360

ZOsn-L. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (ZOsn-L). (2025). Ur. l. RS, št. Ur. l. RS, št. 54/25. Pridobljeno s https://www.uradni-list.si/_pdf/2025/Ur/u2025054.pdf